

**ANANIN NÜFUS KAYDI  
HAKKINDA VE BİR MASALI**

M. Özal OĞUZ

Annemin nüfus kaydında adı Nuriye Oğuz'du. Aslında adı bu değildi, Annesi ona "Nüzer" adını vermiş... Nüfus Memuru bu adı anlamamış, Nuriye olarak kaydetmiş. Ona hiçkinse Nuriye demekdi, asıl adı "Nüzer"di. "Nüzer" herkes tarafından bilinen ve söylenen adı idi. Fatıma'yı "Fadime", Hüseyin'i "Üsun", Himmet'i "Üsmet", "Abdullah"ı "Apdalla", "Muhammed"i "Mehmet" yapan Anadolu şifri acaba hangi adı "Nüzer"e dönüştürmüştü. Bunu gerçek anlamda bugün dahi bilmiyorum. Anneme babam da "Nüzer" derdi ama ona "Nuhuzar", "Nâhtüza" şeklinde hitap ettiğini de duydum. Ben üniversite öğrenciliğinden bugüne annemin gerçek adının "Ruhşar" olduğunu benimsemiştim. Sonradan ailenin öteki edebiyatçısı, annemin küçük gelini bu adın "Nev-Zer" den gelebileceğini söyledi. Muhtemeldir dedim. Ben yıllardır "Ruhşar"ı benimsemiş kızım "Ruhşar Selena" adını vermiştim.

Boğazlıyan'ın Yenikışla adlı "Türkmen" köyünde doğan ve Sarıkaya'ya bağlı Pınarkaya adlı "Türk" köyüne "gelin" gelip beş evlat yetiştiren annemi 29 Kasım 1995 tarihinde 65 yaşında, bu dünyada ebediyen kaybettim.

Ana dilimi ondan öğrendim. Onun ninnileri, türküleri, ağıtları ile çocukluğum geçti. Onun kök boya ile boyayıp nakış nakış dokuduğu halılarda, kiltimlerde sturdum. Ördüğü çoraplarla ayakkılları, "elilik"lerle ellerim ısındı. Yemekleriyle boyum, masallarıyla ruhum yüceldi. Nasihatlerinin arasına sıkıştırdığı atasözleri hayat felsefemi belirlememde rehber oldu. Gün geldi ben folklorcu oldum. Bu hazinenin farkına vardım. Ama yıllar geçmiş annem bir çok masalı, ninniyi unuttu. Unutmadıklarını toplamaya çalıştım. Hatırladıklarını hatırlattım. Bugün elimde kalanın, parmaklarımın arasından dökülmeye namzet, ummandan alınmış bir damla olduğunu

görüyorum. O damlanın folklor ummanına katılması gerektiğini biliyorum. Belki öksüz bırakışının beşinci gününde de olsam, bu görevimi yerine getirmem gerektiğine inanıyorum. Bugün karıştırdığım defterlerimin arasından bulabildiğim bir kaç atasözü, bir türkü ve bir masalı buraya kaydediyorum.

**A) ATASÖZLERİ**

Anpamden derlediğim atasözlerinin sayısı az olmakla birlikte, ben folklorcülüğü meslek olarak seçtikten sonra uzun yıllar içinde tabii ortamda tesbit edilmiştir. Yani annemin yıllarca dinlediğim öğütlerinin, değer yargılarının arasından çekilip alınmıştır. Bu sebeple hangi anlamda ve niçin söylendiği bizce malum ve hafızamızda mahfuzdur. Atasözünün anlamı ve kullanış alanı hakkında okuyucuya fikir vermek amacıyla, bazılarına kısa açıklamalar koymayı gerekli gördük.

- 1) Abdalın giydiği aba  
Biri dururken birine tövbe  
(İki evlilik için söylenmiştir.)
- 2) Ağıl azmaz bal kokmaz  
Git yağına tuz at  
(Asaletin önemi için söylenmiştir.)
- 3) At yor adam yor cins ara  
(Evlenecek kişiyi asaletli insanlar arasından seçmek gerektiğini belirtmek için söylenmiştir.)
- 4) Boynuz koça yük olmaz  
(Evladın aileye yük olmayacağı fikrini vurgulamak için söylenmiştir.)
- 5) Kalın inoç dems eği koy  
Oğlan kız deme doğur koy  
(Çok çocuk sahibi olmak gerektiğini belirtmek için söylenmiştir.)
- 6) Kuru ağacın dibinde kimse oturmaz  
(Çocuksuz aileler için söylenmiştir.)
- 7) Koca ökürün evlêği derin olur  
(Evlêk: Nadas sırasında sabanın toprakta açtığı yarık. Yaşlı ve tecrübeli insanların değerini bilmek gerektiğini ifade etmek fikriyle söylenmiştir.)

8) Var ergene  
Kaygısız gir yorgana  
9) Hem köylü koyunu olup hem örüm ya-  
yılmaz

(Örüm: Tan vakti koyunların topluca otla-  
tılması. Kulfetsiz nimet olmayacağını anlat-  
mak için söylenmiştir.)

10) Ulu sözü duymayan uluya uluya yazı-  
da kalır.

11) Öküzü kesmişler gönümü düvenin  
üzlerine atın demiş

(Gön: Hayvanın derisi. Düve: Henüz do-  
ğurma vaktine gelmemiş inek.)

(İnsan gönlünün yaşlanmayacağı fikrini  
anlatmak için söylenmiştir.)

12) Tarla satanla avrat boşayanın aklın-  
dan çıkmaz

### B) TÜRKÜ

Annem çok sessiz bir insandı eğlencede,  
dügünde. Acılı günlerinde "Deyişet" dediği  
ağıtları söylerdi. Eşimle birlikte ziyaretine  
gittiğim bir bayram gününde söylediği türkü-  
yü nasılsa kaydetmişim bir yerlere...

Giydiğim hara  
Yanları para  
Allah onara  
Hoş geldin gelinim hoş geldin  
Celep oğlana eş geldin

Giydiğim çiçekli  
Yanları bıçaklı  
Gelin getirdim  
Çifte Köpekli  
Hoş geldin gelinim hoş geldin  
Celep oğlana eş geldin

Giydiğim atlas  
İğneler batmaz  
Birtecik oğlum  
Yalnız yatmaz  
Hoş geldin gelinim hoş geldin  
Celep oğlana eş geldin

Evimizin önü bakla  
Güvercinler döner takla  
Al beni sinende sakla  
Hoş geldin gelinim hoş geldin  
Celep oğlana eş geldin

### C) MASAL

Bu masal, annemin en iyi bildiği ve en  
çok anlattığı masaldı. Bu masalı onun çocukla-  
rı olarak hepimiz dinledik. Son olarak kızım  
dinledi. Oğlum "Masal Çağı"na gelmeden an-  
nem gitti. Kısmet olursa ben oğluma anlata-  
cağım. Bu masalı "Masal Çağı"na gelen ve ge-  
lecek olan bütün çocuklara armağan ediyö-

rum. Bu masal, bu masalın anlatıldığı dil ya-  
şadıkça annemin çocukların masal dünyasın-  
da da yaşayacağını bilmek bana bir nebze de  
olsa huzur veriyor.

### YEDİ KARDEŞİN BİR BACISI

Yedi kardeş varmış. Yedi kardeşin de bir  
bacısı varmış. Gördüm, gelinden su istemiş.  
Gelin, suyun içinde bir yangıç (suda yaşayan  
bir çeşit kurtçuk) ile vermiş. Yedi kardeş ava  
gitmişler. Gelmişler ki bacılarının karnı şiş-  
miş. "Bacım niye karnın şişiyor?" deyince,  
"bilmiyorum" demiş. Gelin de demiş ki "Siz  
ava gidince bacınız kötü yolda bulundu, on-  
dan karnı şişiyor" demiş. Ne yapalım bacımızı  
demişler: "Götürelim bacımızı dağın tepesine  
bırakalım gelelim" demişler. Bacılarına, "ba-  
cım, gel sen bizimle ava gidelim." Tuttuğu-  
muz avları koyacak yer bulamıyorduz. Sen on-  
ları tut" demişler. Bir av tutup eline vermiş-  
ler ve orada bırakıp gitmişler. Onlar eve dö-  
nünce, kıza bir atlı rast geliyor, kıza alıp gidi-  
yor. Götüren atlı kıızı kendine hanım ediyor.  
Bu adam oda sahibiymiş. Oda işletirmiş. Bu  
aldığı avrattan, Şemsi den bir oğlan oluyor.  
Oğlan büyüyor. Oğluna diyor ki "Oğlum, yedi  
yolun çatına çık

Yedi kardeş yeğeniyim

Şemsiye Doğan'ıym

Sel aşşığım sel

diye bağır" diyor. Yedi atlı o yoldan geçi-  
yor. Çocuktan cevap alıyorlar. Bir daha söyle  
diyorlar. Oğlan "annemin adı Şemsi" diyor.  
"Odanız var mı oğlum?" diyorlar. O da "Oda-  
mız var" diyor. O da "Göster odanıza gidelim"  
diyor. Kapıyı çalıyor, varıyor. "Yedi atlı geldi"  
diyor kocası. "Ben atları içeri çekeyim sen ye-  
mek hazırla" diyor. O vakit kız biliyor. Yüzü-  
ğünü yemeğin içine atıyor. Yüksük (Yüzük)  
büyük kardeşin kaşığına geliyor. Oda sahibi-  
ne diyor ki "şu yemek yaparı bana çağır" di-  
yor. Adam "ne yapacaksın?" deyince, "ben bu  
yükstüğü tanıdım" diyor. O zaman adam da  
biliyor bunları. Şemsi, yedi kardeşinin yanına  
geliyor. Birbirlerini tanıyor, öpüşüp ağlaşı-  
yorlar.

Yedi kardeş oradan ayrılıp evlerine varı-  
yorlar. Evine varınca "bacımız kötü yolda bu-  
lundu diye bir bacımızı istemedin. O bir oda  
sahibine varmış. Bir de oğlu olmuş. Sen bacı-  
mızı istemedin" diyorlar. Gelinin atın kuyruğu-  
na bağlayıp Kıbrıs'aca sürüyorlar. Yemiş iç-  
miş yere geçmiş.